

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ**

**Збірник тез II Всеукраїнської науково-практичної
конференції**

«ОРГАНІЧНЕ АГРОВИРОБНИЦТВО: ОСВІТА І НАУКА»

**Київ
2019**

УДК 65.012.8 (082)

**Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Науково-методичного центру ВФПО (протокол від 17.09.2019 № 6)**

**Збірник тез II Всеукраїнської науково-практичної
конференції «Органічне агровиробництво: освіта і наука».
31 жовтня 2019 року, Науково-методичний центр ВФПО. – Київ, 2019. –
151 с.**

**За точність і зміст матеріалів, достовірність і розкриття проблеми
відповідальність несуть автори публікацій**

Вітчизняний органічний рух нині, як ніколи, потребує від наукової спільноти підвищення рівня залученості до важливих питань наукового обґрунтування становлення органічного сектору в сучасних умовах розвитку аграрної галузі національної економіки України. Особливо актуальним питанням у стимулюванні поширення органічних сільськогосподарських практик у нашій країні та підвищенні їх продуктивності є залучення більшої кількості державних та приватних освітніх і консультаційних закладів до вітчизняної органічної сфери. Органічному сектору України гостро необхідні висококваліфіковані фахівці з органічного виробництва, здатні вивести органічне сільське господарство на якісно високий, провідний міжнародний рівень. Особливості органічного виробництва вимагають від фахівців значно ліпшої теоретико-практичної підготовки, яка часто лежить у міждисциплінарній та трансдисциплінарній площині.

Без якісної науково-освітньої підтримки з боку університетів та коледжів, наукових академій та інститутів, освітніх і консультаційних центрів, інших організацій дослідницького та навчального профілю органічний сектор нашої країни буде вимушений постійно стикатися з кадровими проблемами, браком ефективних технологічних рішень та користуватися ненауково обґрунтованими технологіями та методиками, які постійно стримуватимуть його розвиток.

Тематика конференції та обмін досвідом в цій сфері є дуже важливим, особливо в контексті формування нового мислення, що ґрунтується на принципах науковості, гуманності, взаємин суспільства і природи. З іншого боку, конференція несе надзвичайно важливу й актуальну просвітницьку місію серед здобувачів освіти та населення країни.

Тетяна Іщенко
Директор Науково-методичного
центру вищої та фахової
передвищої освіти

Євген Милованов
Голова Правління Федерації
органічного руху України

обмеження щодо вирощування низки сільськогосподарських культур і охоплена різного роду деградаційними процесами (кисла реакція середовища, оглеєння, схили, наявність щебенюватих відмін, карбонатних, забруднених радіонуклідами тощо). Це звужує можливості для розвитку органічного землеробства на таких територіях і розширює перспективи для кормовиробництва і органічного тваринництва. Для ведення органічного землеробства перевагу слід надавати високопродуктивним масивам супіщаних і легкосуглинкових відмін ґрунтів.

Література

1. Дібров Б. І. Ґрунти Житомирської області / за ред. Н. Б. Вернандер. Київ : Урожай, 1969. 59 с.
2. Медведєв В. В., Пліско І. В. Удосконалена концепція бонітування ґрунтів // Вісник ХНАУ. 2005. № 1. С. 39–43.
3. Медведєв В. В., Пліско І. В., Єршова К. Б. До методики бонітування ґрунтів // Агрохімія і ґрунтознавство. Спец. вип. до VI з'їзду УТГА. Умань, 2002. Кн. 2. С. 134–136.
4. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища Житомирської області у 2018 році / Управління екології та природних ресурсів. URL : http://www.ecology.zt.gov.ua/reg.dop.2018_compressed.pdf.
5. Данкевич В. Є. Особливості розвитку органічного землеробства в умовах Українського Полісся // Збалансоване природокористування. 2013. № 4. С. 71–75.
6. Третяк А. М., Третяк Р. А., Шквир М. І. Методичні рекомендації оцінки екологічної стабільності агроландшафтів та сільськогосподарського землекористування. Київ : Інститут землеустрою УААН, 2001. 25 с.

УДК 574.1:338.432:631.147 (045)

ЛАВРОВ В.В., д-р с.-г. наук;

ГРАБОВСЬКА Т.О., канд. с.-г. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОШИРЕННЯ ОРГАНІЧНОГО АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА – ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМ ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ ТА НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

В умовах постійного зростання антропогенного навантаження на природне довкілля, збільшення комплексності, динамічності та сили впливу негативних антропогенних чинників, порушення природного екологічного фону все актуальнішою стає проблема збереження стабільного

розвитку ландшафтної сфери, системних зв'язків між її біотичною та абіотичною складовими, між екосистемами всіх рівнів ієрархії. Нині екологами доведено, що продуктивність і стійкість природних, аграрних та інших екосистем істотно залежать від кількості й різноманіття видів біоти та вторинних форм взаємин між ними, від ступеня відповідності структурно-функціональної організації наявних екосистем еволюційно сформованим їх еталонним типам (Голубець М.А., 2000; Федоров В.Д. та ін., 1980; Шилов І.А., 1981; Лавров В.В., 2003, 2009). Що більше зростає невідповідність еволюційно сформованого типу біоценозу певному екоотопу, то менша стійкість екосистеми до впливу негативних чинників, з часом знижується її продуктивність, стає менш стабільним її розвиток. Значною мірою знижується якість природноресурсного потенціалу певних територій, обмежується кількість ступенів свободи щодо вибору пріоритетів діяльності, напрямів розвитку суспільства тощо. Тому важливими критеріями екологічності є мінімізація усіх видів порушення, зокрема забруднення природного довкілля і збереження біотичного та ландшафтного різноманіття.

В агроекосистемах, які формує і підтримує людина, зазначені зв'язки «біоценоз–екотоп» істотно порушені заради заміни природних (диких) фітоценозів на культурні, цільові види сільськогосподарських рослин на монокультури. Це є значним спрощенням природного біорізноманіття, що робить такі системи дуже вразливими до негативних чинників середовища. Для підтримання належної стійкості і продуктивності агроекосистем, максимально можливого використання агрокліматичного потенціалу господарям доводиться застосовувати складну систему агротехнологічних заходів. Проте, вони часто не дають очікуваного економічного ефекту та значною мірою наносять шкоду природним компонентам агроландшафтів і людині. Тому у світі останнім часом активного поширення набуває органічне виробництво сільськогосподарської продукції, яке ґрунтується на принципах існування природних екологічних систем, дотримання засад їх продуктивності і стійкості та циклів їх розвитку, забезпечуючи співіснування всіх типів екосистем агроландшафту – природних, напівприродних і штучних (польових, лісових, садових, лучних, водних, тваринницьких комплексів, теплиць, складів тощо). Досягти гармонійного співіснування зазначених типів екосистем можливо шляхом структурно-функціональної організації агроландшафтів на сучасних засадах збалансованого природокористування, а також системно погодженим упровадженням у практику аграрного виробництва екологічних імперативів (різноцільових норм), орієнтованих на екологізацію технологій і середовищ виробництва, зниження негативного впливу людини на агроекосистеми, НПС. Антропогенне навантаження має не перевищувати гранично-допустимих норм (меж екологічної стійкості певної екосистеми, ландшафту

чи території, їхнього природно-ресурсного потенціалу). Тобто виробництво має базуватися на екологічних процесах певних типів екосистем та максимально наближеній до природи переробці одержаної продукції.

Отже, система органічного агровиробництва має бути заснована на замкнутому циклі обміну поживних речовин, який має підтримувати й підвищувати біологічну активність та родючість ґрунтів. Це дасть змогу зберегти біогеохімічні цикли біогенних елементів у конкретних агроекосистемах і зменшити антропогенне навантаження на них і довкілля. Така система базується на науково обґрунтованих сівозмінах, використанні органічних відходів рослинництва і тваринництва, гною та компостів (взаємодія рослинництва та тваринництва забезпечує ферми кормами, а фітоценози – органічними добривами), бобових рослин та рослинних добрив на системі мілкої обробітки ґрунту, переході на біологічні методи захисту рослин, а також використанні біологічного потенціалу продуктивності нових сортів та гібридів з урахуванням ступеня протистояння шкідливим організмам. Найбільш оптимальним методом боротьби з бур'янами є вирощування конкуренто та життєздатних рослин, механічний обробіток. Одним з елементів органічного землеробства є використання мікробіологічних препаратів, створених на основі природних штамів мікроорганізмів. Рослина в оточенні повноцінного комплексу мікроорганізмів одержує необхідне кореневе живлення і внаслідок цього повніше реалізує свій генетичний потенціал урожайності.

Ефективному впровадженню органічного виробництва в Україні сприяє Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» (від 03.07.2019 № 2496-VIII) та доволі розвинена законодавчо-нормативна база виконавчої влади, яка може забезпечити системне регулювання цієї діяльності. Зокрема, у «Концепції розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018–2020 роки» визначено принципи створення сприятливих умов для розвитку органічного землеробства. Вітчизняні виробники органічної продукції уже демонструють певний досвід з виробництва та переробки органічної продукції, яку переважно експортують. Проте, для більш активного поширення та розвитку органічного виробництва в Україні доцільно впровадити гнучку систему економічних механізмів заохочення, мотивації агровиробників до переходу на цей перспективний напрям господарювання. Досвід європейських країн щодо дотацій виробникам органічної продукції переконливо свідчить про збільшення активності та ефективності їхньої діяльності. Важливим чинником є формування у суспільстві екологічного світогляду та мотивацій на споживання органічної продукції. Це складне багатокритеріальне науково-технічне завдання, виконання якого потребує системного підходу.